

IN:

'Homologie', jrg. 5, 1983, nr. 5, september-oktober, p. 25 - 27.

[Signalering van: Jonathan Ned Katz, *Gay / Lesbian Almanac - A New Documentary*. New York, Harper & Row, 1983, 764 blz.]

'Dat zachte plekje even ten noord-oosten van je mondhoek'

Katz' Almanac

André Hielkema

Jonathan Katz die bekend werd door zijn *Gay American History* (1976), publiceerde onlangs een vervolg op dat boek: de *Gay/Lesbian Almanac*. Deze 764 pagina's tellende uitgave kreeg de volgende ondertitel mee: 'Een nieuwe bundel documenten, waarin in chronologische volgorde bronmateriaal is opgenomen betreffende de ware en fantastische geschiedenis van die personen, die hedentendage lesbiennes en homo's heten, en betreffende de veranderende sociale vormen van en reacties op die handelingen, gevoelens en relaties, die nu homoseksueel worden genoemd, in de eerste Amerikaanse koloniën (1607-1740) en in de moderne Verenigde Staten (1880-1950).'

Een hele mondvol, deze ondertitel, maar er wordt precies mee gezegd, wat de *Almanac* voor een boek is: een bundel van meer dan 350 historische documenten, die ingekort zijn en bewerkt tot leesbare en lezenswaardige fragmenten uit de Amerikaanse homogeschiedenis. De *Almanac* bestaat uit twee delen: (voor het merendeel juridische) documenten uit de periode 1607-1740 waarin de seksuele omgang tussen mannen onderling nog sodomie heette, en teksten uit de tijd na 1880, toen men intieme relaties tussen leden van hetzelfde geslacht ging zien als een medische kwestie en artsen er de naam homoseksualiteit aan gaven. De teksten uit de laatste periode zijn zeer divers; ze variëren van korte besprekingen van romans in kranten tot psychiatrische verhandelingen. Beide onderdelen van de *Almanac* worden voorafgegaan door zeer verhelderende inleidingen, waarin Katz uiteenzet, wat de exacte betekenis van de begrippen sodomie en homoseksualiteit is. Ter kennismaking met Katz' *Almanac* zijn hieronder drie teksten bewerkt.

Connecticut 1677: Nicholas Sension's pogingen tot sodomie

Nicholas Sension kwam in 1640 vanuit Engeland naar Windsor, Connecticut, waar hij trouwde en betrekkelijk rijk werd. Hij stond bekend als een respectabel burger, tot hij in 1677 vervolgd werd wegens sodomie. Zijn knecht Daniel Saxton verklaarde toen dat hij Sension die daad had zien plegen met een andere knecht, Nathaniel Pond.

Tijdens de rechtszaak kwam naar voren, dat Sension al dertig jaar lang andere mannen poogde te verleiden. Zo vertelde de getuige George Griswold aan het gerecht dat hij in 1647 samen met Sension eens in een molen was. Sension had hem toen gegrepen, op de grond gegooid en zijn geslachtsdelen gepakt. In die zelfde tijd deed William Phelps zijn beklag over Sension bij de justitie, omdat Sension Phelps' broers en vrienden benaderde. De verleider werd niet aangeklaagd, maar door de justitie onder vier ogen tot de orde geroepen. Sension trok zich van deze waarschuwing echter weinig aan, want Jacob Gibs herinnerde zich tijdens het proces dat Sension hem een jaar na de vermaning, in 1648, als ze alleen waren, bijna altijd over wilde halen tot sodomie. Over een van die voor hem moeilijke momenten vertelde Gibs het volgende: 'Sension kwam bij me, maakte mijn hemd los en ontdeed me ervan, terwijl hij zelf ook niets aan had. Hij probeerde onze lichamen samen te brengen. Na een worsteling zei ik hem, dat, als hij me niet los zou laten, ik om hulp zou roepen.' Ook Josiah Holcombe was door Sension benaderd, in 1658 drie maal. Voor het laatst gebeurde dat, toen Holcombe eens had gezwommen in de rivier. Hij vertelde: 'Ik wilde me afdrogen op de oever, toen Sension naar me toekwam met zijn stijve lid in zijn handen. Hij wilde, dat ik op mijn buik ging liggen, en worstelde met me, maar ik ben ervandoor gegaan.'

In 1667, twintig jaar nadat hij voor de eerste keer gewaarschuwd was, confronteerde men Sension opnieuw met zijn gedrag, wederom niet in de rechtszaal, maar onder vier ogen. De zeventienjarige Nathaniel Pond, een knecht van Sension, die aan zijn meester gebonden was vanwege een leerlingencontract, had bij zijn broer geklaagd over Sension's avances. Deze broer haalde er een van de aanzienlijkste burgers van de stad bij en samen bespraken zij de zaak met Sension. Deze bleek direct bereid Nathaniel Pond te laten gaan, maar de jongen wilde bij nader inzien toch bij zijn meester blijven. Pond zei, dat hij zijn oom Sension, die hem, een wees, had opgevoed en voor zijn opleiding had gezorgd, niet wilde verlaten, juist nu hij oud genoeg was om Sension's vriendelijkheid te vergoeden door voor hem te werken. Pond zwakte bij nadere ondervraging zijn beschuldigingen jegens Sension ook zo veel mogelijk af. Ten onrechte, zoals zal blijken.

Tijdens het proces in 1677 moest Pond's verklaring ontbreken, omdat hij in het jaar ervoor sneuvelde in de strijd tegen de Indianen-koning Philip. Mogen we andere getuigen geloven, dan zou Pond degene geweest zijn, die over Sension's gedrag het meeste had kunnen vertellen. De getuige Samuel Wilson had in 1671, vier jaar dus nadat Pond over Sension had geklaagd, eens gelogeed in het huis van Sension en hij had toen samen met Nathaniel Pond in een bed geslapen. Tegen de ochtend was Sension in de kamer verschenen en had zijn hand op het achterwerk van Pond gelegd. Hij merkte echter, dat Wilson wakker was, en ging toen weer weg. John Enno had meermaals in het bed van Nathaniel Pond geslapen. Het was vaak gebeurd, dat Sension tegen de ochtend naast Pond in het bed kwam liggen. Sension had Enno gesmeekt dit aan niemand te vertellen. John Moses, ook slapend in Pond's bed, was zelf eens door Sension benaderd. Hij vertelde het gerecht, dat Sension op een morgen bij het bed was gekomen en zijn geslachtsdelen had betast, zodat hij opgewonden was geraakt. Toen was Sension opgehouden en naar de andere kant van het bed gegaan, waar Pond sliep. Thomas Barber, een buurman van Sension, logeerde ook wel eens in diens huis. Hij hoorde Sension dan 's ochtends naar Pond's

kamer gaan en kort daarop klonk altijd het geluid van een krakend bed. Barber had wel verondersteld, maar nooit gezien, dat Sension sodomie pleegde met Pond.

Daniel Saxton, een andere knecht van Sension en de belangrijkste getuige in het proces tegen zijn meester, had dit echter wel gezien: Sension was bij Nathaniel Pond in bed gekropen en had dat bed aan het schudden gebracht. Volgens Saxton kon er geen andere verklaring voor het schudden van het bed zijn dan deze: er werd sodomie in gepleegd. Saxton vertelde tijdens het proces ook, hoe hij zelf op een morgen door Sension benaderd was. Saxton had zijn meester in eerste instantie laten begaan om uit te vinden, wat deze van plan was. Sension had hem op zijn buik gerold, zijn hemd omhoog getrokken en hem tweemaal op zijn achterwerk gekust. Toen was Sension op hem gaan liggen 'om zijn trucs uit te halen'. Op dat moment had Saxton zijn meester van zich af gegooid en luid geroepen, dat deze het ook nooit eens laten kon. Dit was niet de enige keer, dat Saxton door Sension benaderd werd. De genoemde John Enno had, logerend in het huis van Sension, ook wel eens geslapen in Saxton's kamer. Sension was 's nachts binnengekomen, had de slapende Saxton uitgekleet, was bij hem in bed gekropen en had het bed aan het schudden gebracht. Toen hij van Saxton af ging, had Sension iets van diens dijen weggeveegd. Daarna was hij naar een andere kamer gegaan, waar hij volgens Enno had gebeden en God had gesmeekt hem van de zonde, die hij al zo lang bedreef, te verlossen.

Nog meer verklaringen werden afgelegd, vooral betreffende de gebeurtenissen die plaats hadden gevonden in de laatste jaren voorafgaande aan de rechtszaak. John Parsons vertelde het gerecht, dat Sension hem op een keer had beetgepakt en zijn broek had losgemaakt. Parsons had tegen Sension gezegd, dat hij hem los moest laten, maar Sension had hem op de grond gekregen en met zijn lid in zijn handen getracht bovenop Parsons te komen. Sension had Samuel Barboe eens graan aangeboden, als Barboe zijn broek uit wilde doen. Een andere keer had Sension zijn handen in Barboe's broek gestoken en de naakte huid betast. Peter Buoll was het overkomen dat Sension hem een hoeveelheid kruit aanbood, als hij Buoll's achterwerk mocht kussen. Toen deze zijn broek had laten zakken, gooide Sension hem op zijn buik en zou sodomie met hem gepleegd hebben, als Buoll zich niet had verzet. Sension's buurman Thomas Barber was eens met Sension in Hartford en moest daar - al wilde hij het eigenlijk niet, omdat hij op de hoogte was van Sension's gedrag - met Sension in een bed slapen. 's Nachts had Sension getracht Barber op zijn buik te leggen en als Barber zijn buurman niet van zich af geslagen had, dan zou Sension sodomie met hem gepleegd hebben. Barber vertelde het gerecht, dat hij de rest van de nacht geen oog meer dicht had gedaan. Hij had er overigens moeite mee om tegen Sension te getuigen. In diens huis was hij altijd gastvrij ontvangen en in tijden van tegenspoed had Sension hem uit de nood geholpen.

Daniel Saxton was de enige getuige in het proces tegen Nicholas Sension, die verklaarde, dat hij met eigen ogen had gezien, dat Sension de daad pleegde. Volgens de wet moesten er echter twee getuigen zijn, die de anale penetratie hadden gezien. Sension werd daarom niet veroordeeld wegens sodomie, maar het gerecht achtte zijn pogingen tot sodomie wel bewezen. Sension moest zich de rest van zijn leven goed gedragen, anders zouden al zijn bezittingen geconfisqueerd worden. Hij leefde nog twaalf jaar en er zijn geen aanwijzingen, dat er in die tijd juridische stappen tegen hem zijn ondernomen.

Sension kreeg dus een milde straf, hetgeen hij waarschijnlijk te danken had aan zijn rijkdom en status. Maar misschien was men in de Amerikaanse koloniën in de tweede helft van de zeventiende eeuw ook wel betrekkelijk tolerant ten aanzien van sodomie. Deze laatste mogelijkheid wordt aannemelijk, wanneer men bedenkt, dat Sension eerst tweemaal gewaarschuwd was, voor tot gerechtelijke vervolging werd overgegaan, en dat Nathaniel Pond en Sension's buurman Barber over Sension genuanceerd bléven denken, ook al had hij geprobeerd hen te verkrachten. Bovendien: in een samenleving als de Amerikaanse in die tijd waarin het huishouden omvangrijk was, omdat het personeel inwoonde, en waar binnen het huishouden de seksen gescheiden leefden om de kans op ongewenste zwangerschappen te verkleinen, is het moeilijk om intolerant te zijn ten aanzien van de seksuele omgang tussen geslachtsgenoten. Als mannen pas tegen hun dertigste trouwen, geen goede voorbehoedsmiddelen hebben, door de gemeenschap nagewezen worden, wanneer ze voor hun huwelijk kinderen hadden verwerkt, en voortdurende tussen mannen leven, ja zelfs met hen in het zelfde bed slapen, wie kan dan echt ontsteld zijn, als ze elkaar af en toe de broek van het lijf rukken? Het gebeurt, totdat de dominee of de rechter het verbiedt, of totdat de dokter zegt, dat mannen, die het met mannen doen, en vrouwen, die vallen op vrouwen, een speciaal soort mensen zijn, met eigenaardige karaktertrekken. Binnen de medische discussie over homoseksualiteit past het volgende fragment uit Katz' Almanac.

1920: Dr. W. C. Rivers' ontdekking van een nieuwe homoseksuele eigenschap

In het vooraanstaande Amerikaanse medische tijdschrift *The Alienist and Neurologist* verscheen in 1920 een artikel van de Engelse arts Dr. Rivers. Deze beweerde dat hij een nog onbekende eigenschap van mannelijke homoseksuelen ontdekt had, namelijk hun liefde voor katten. Rivers had ooit een homoseksuele docent aan een kostschool gekend en gemerkt, dat deze en ook zijn homoseksuele vrienden verzot waren op katten. Aangezien Magnus Hirschfeld deze homoseksuele eigenschap nog niet genoemd had in zijn werk, achtte Rivers het relevant er een onderzoek naar in te stellen. Dit deed hij door eerst na te gaan, hoeveel van de reeds door Hirschfeld geregistreerde beroemde homoseksuele mannen in de geschiedenis van katten hadden gehouden. Vervolgens legde Rivers zelf een lijst aan van bekende kattenliefhebbers en probeerde hij uit te vinden, hoeveel van hen mogelijkwijs homoseksueel waren geweest. Vier van Hirschfeld's 31 beroemde homo's hadden inderdaad een kat als huisdier gehad en omgekeerd meende Rivers gronden te hebben om enkele van de bekende katten-liefhebbers aan te merken als homoseksueel. De arts besloot zijn artikel met de opmerking: 'Als de liefde voor katten inderdaad behoort tot de eigenschappen van mannelijke homoseksuelen, dan komt dat, omdat het een vrouwelijke karaktertrek is.'

1933: De correspondentie van Eleanor Roosevelt en Lorena Hickock

Tussen 1958 en haar dood in 1968 schonk Lorena Hickock 2336 brieven van Eleanor Roosevelt aan haar en 1024 brieven van haar aan de beroemde presidentsvrouw aan de Nationale Archieven van de Verenigde Staten. In deze brieven brachten de vrouwen hun diepe gevoelens van vriendschap jegens elkaar onder woorden,

gevoelens, die zij koesterden sinds hun kennismaking in 1932. Het meest intieme gedeelte van hun correspondentie behoorde niet tot de donatie, maar werd vernietigd. Toch kan op grond van het overgebleven materiaal gesteld worden, dat de verhouding tussen Roosevelt en Hickock lesbisch was. De historicus Arthur Schlesinger Jr. heeft wel eens het tegendeel beweerd. Volgens hem waren ze veel te 'onschuldig' om lesbisch te kunnen zijn. Met hun wederzijdse liefdesverklaringen zouden ze niets seksueels bedoeld hebben. Hickock en Roosevelt waren echter beslist niet zo naïef, als Schlesinger ons wil doen geloven. Het waren vrouwen van de wereld. Ze lazen de kranten waarin veel geschreven werd over homoseksualiteit, Hickock had meerdere openlijk lesbische relaties en bovendien is vast komen te staan dat de vrouwen het onderwerp samen bespraken, waarbij ze zich onder andere afvroegen, of over hun verhouding geroddeld werd.

De journaliste Lorena Hickock maakte met Eleanor Roosevelt kennis toen zij in 1932 de verkiezingscampagne van Franklin Roosevelt versloeg. Eind 1932, toen hij gewonnen had, maar de Roosevelts nog niet naar Washington verhuisd waren, brachten Eleanor en Lorena vele avonden samen door in New York, in restaurants en in de theaters van Broadway. Hun vriendschap werd steeds hechter. Op vier maart 1933, tijdens de inauguratie van haar man als president, droeg Eleanor de saffieren ring die zij van haar vriendin had gekregen: ze 'verloofde' zich met Lorena op het moment dat Franklin president werd. Na die tijd bleven ze gescheiden. Hickock in New York, Roosevelt in Washington, en toen kwam hun briefwisseling op gang. Op die vierde maart 1933, de dag ook van hun scheiding, schreef de nieuwe presidentvrouw aan Hickock: 'Mijn liefste Hick, ik kan niet naar bed gaan zonder je eerst nog iets te zeggen. Ik voelde me een beetje, alsof vanavond een deel van mezelf vertrok; je bent zozeer een deel van mijn leven geworden, dat het zonder jou leeg is, ook al ben ik elke minuut druk in de weer.' Op zes maart 1933, na met haar vriendin getelefoneerd te hebben, schreef Eleanor: 'Hick liefste, hoe goed was het om je stem te horen. Het was zo moeilijk je uit te leggen, wat het betekende. Vreemd dat ik niet kon zeggen "je t'adore", zoals ik had willen doen, maar onthou, dat ik het aldoor zeg, dat ik denkend aan jou in slaap val.' De volgende dag, op haar verjaardag, ontving Lorena van Eleanor deze brief: "Hick liefste, de hele dag heb ik aan je gedacht en aan een andere verjaardag, waarop ik wel bij je kan zijn. Oh, ik zou mijn armen om je heen willen slaan, ik verlang ernaar je vast te houden. Je ring verzacht de pijn. Ik kijk ernaar en denk: ze houdt van me, anders zou ik de ring niet dragen." Na ook de achtste eh de negende maart van dat jaar gecorrespondeerd te hebben schreef Roosevelt op tien maart aan Hickock: 'Onthou altijd, dat niemand datgene voor me betekent, als jij voor me bent. Ik ben nu liever met jou dan met enig ander, ook al hou ik van vele andere mensen. Sommigen van hen kunnen bepaalde dingen vaak beter voor me doen dan jij, maar ik heb nooit zo genoten van het samenzijn met iemand, als ik geniet van het samenzijn met jou.' Op elf maart 1933 schreef Eleanor: 'De gedachte, dat jij huilend in slaap valt, kan ik niet verdragen. Oh, hoe graag zou ik je niet echt, in plaats van in mijn gedachten, in mijn armen nemen. Ik heb je foto maar gekust.'

Lorena schreef op vijf december 1933 aan Eleanor een brief van veertien pagina's waarin ze de dagen en uren telde, voordat ze elkaar weer zouden zien. Ze vertelde: 'Ik heb geprobeerd me je gezicht voor de geest te halen, me te herinneren, hoe je

eruit ziet. Vreemd dat zelfs het dierbaarste gezicht na een tijd vervraagt. Je ogen zijn me het meest bijgebleven, met een soort plagende lach erin, en ook het gevoel van dat zachte plekje even ten noord-oosten van je mondhoek tegen mijn lippen. Ik vraag me af, wat we zullen doen als we elkaar ontmoeten, wat we zullen zeggen. Wel, ik ben nogal trots op ons, jij niet? Ik denk, dat we het er goed vanaf gebracht hebben.' Nog een laatste fragment uit de correspondentie: op één september 1934 schreef Eleanor aan Lorena: 'Ik wou, dat ik vannacht naast je kon liggen en je in mijn armen houden.'